

*Ю. В. Єльнікова, аспірантка
ДВНЗ “Українська академія банківської справи НБУ”*

ОРГАНІЗАЦІЙНА СТРУКТУРА РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ ПОХІДНИХ ФІНАНСОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ

Незважаючи на такі стрімкі темпи зростання обсягів торгівлі похідними фінансовими інструментами (у першому півріччі 2011 р. склав 11 млрд. грн., що на 42,3 % більше ніж в 2010 р.) український ринок похідних фінансових інструментів (ПФІ) згідно з міжнародними рейтинговими системами відноситься до групи граничних ринків, тобто до тих, основні елементи яких уже сформувалися, але як самодостатня саморегульована система лише починає розвиватися. В такі ситуації актуальними є питання пов'язані з регулюванням ринку похідних фінансових інструментів та співвідношення його основних форм.

Регулювання ринку ПФІ – цілеспрямований вплив на систему взаємовідносин, що складаються на ринку похідних фінансових інструментів, з метою впорядкування цих взаємовідносин і забезпечення захисту інтересів осіб, які беруть у них участь. Отже, основною метою регулювання даного ринку є забезпечення гармонізації інтересів усіх учасників цього ринку, а саме: інтернаціональних, міждержавних, державних, корпоративних й індивідуальних. Всі ж інші цілі регулювання, згідно з визначанням, можна розглядати як похідні від зазначеної мети, котра притаманна всім рівням регулювання.

Повноцінна реалізація зазначеної мети та похідних від неї цілей передбачає виконання системою регулювання сукупності взаємодоповнюючих функцій, а саме:

- інституціональної: забезпечення повної, однозначної нормативно-законодавчої бази. Що є основою забезпечення розвитку конкурентного середовища на ринку ПФІ, рівноправність учасників ринку, вільне входження та вихід з нього;
- регулюючої: забезпечення ефективного регулювання процесу організації ринку похідних фінансових інструментів, регулюванню діяльності його сегментів;
- захисної: забезпечення захисту від внутрішніх та зовнішніх загроз як ринку ПФІ в цілому, так і захист прав споживачів ПФІ зокрема;
- контрольної: забезпечення швидкого виявлення порушень чинного законодавства та застосування заходів впливу до порушників;
- координаційної: забезпечення налагодження взаємодії між регулюючими органами державної влади;
- інтеграційної: сприяння “входженню” в світовий фінансовий ринок.

Окреслені функції регулювання та аналіз системи регулювання ринку ПФІ в Україні, дозволяє виділити дві форми регулювання (рисунок 1).

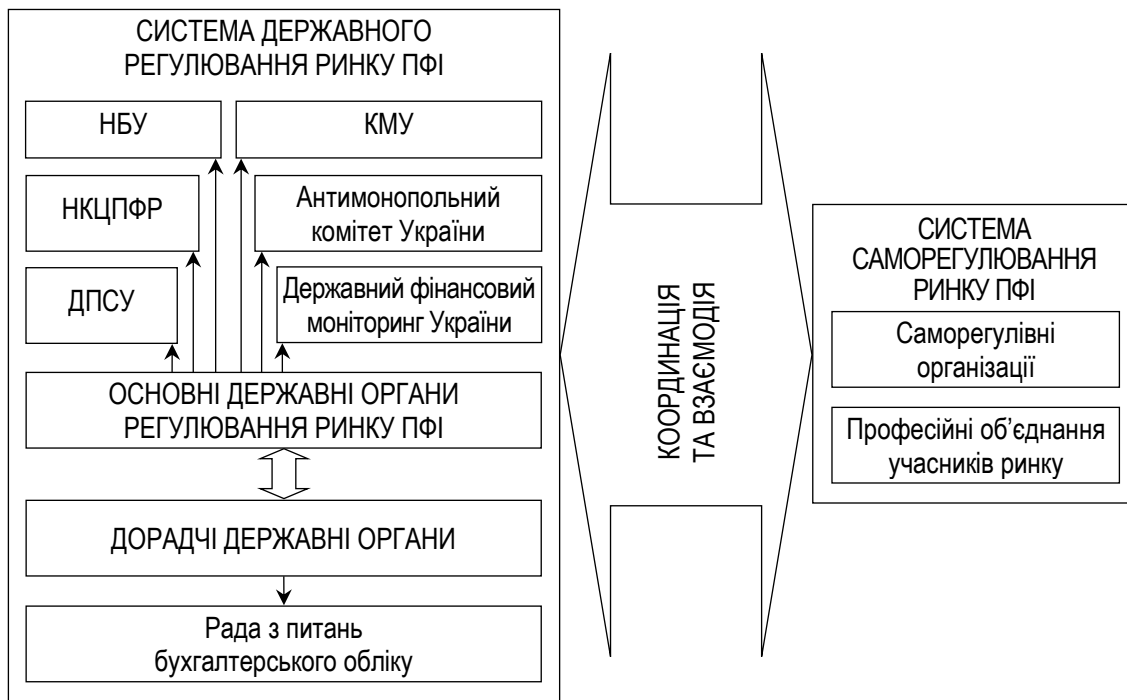

Рис. 1. Діюча організаційна структура регулювання ринку ПФІ України

Джерело: розроблено автором

Діючій системі регулювання ринку ПФІ України притаманні наступні проблеми, що мають значний вплив на ефективність регуляторної діяльності державних органів:

- **нормативні:** відсутність єдиної комплексної концепції регулювання фінансового ринку, адекватної вимогам ринку нормативної бази, повноцінного закону про ринок ПФІ, однозначного законодавчо визначених базових понять ринку ПФІ, поглиблення розходжень між зарубіжним і вітчизняним законодавством, наявність розрізнених, неточних і незрозумілих законодавчих норм;
- **функціональні:** велика роздрібненість органів регулювання, дублювання їх функцій, наявність суперечливості в діяльності, неузгодженості дій, відсутність оптимального розподілу функцій та завдань;
- **методологічні:** недостатність висвітлення облікових методик, в розрізі визнання, оцінки та переоцінки, списання ПФІ та їх відображення в бухгалтерському обліку.

Існуюча система регулювання ринку ПФІ, що складається з підсистеми державного регулювання (основні органи державного регулювання та дорадчі) та саморегулювання (саморегулівні організації та професійні об'єднання учасників ринку) не в повній мірі виконує покладені на неї функції. Така ситуація породжує гостру необхідність реформування діючої системи регулювання ринку ПФІ.

Сльникова, Ю.В. Організаційна структура регулювання ринку похідних фінансових інструментів [Текст] / Ю.В. Сльникова // Міжнародна банківська конкуренція : теорія і практика : збірник тез доповідей VII Міжнародної науково-практичної конференції (24 - 25 травня 2012 р.) : у 2-х т. - Суми : УАБС НБУ, 2012. - Т. 2. - С. 57-59.